

„FIGYELŐ”
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Lap: Magyar Vasárnap

Megjelent: 1948. APR. 4.

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Babay József

Cím:

Utcai köszörűs
Magyar Vasárnap. 1948. apr. 4.

Osztályozás

Tárgy

384.2

Hely

Idő

„1948”

Személy

FURCSA PESTI MESTERSÉGEK

UTCAI KÖSZÖRŰS

IRTA: BABAY JÓZSEF

Manapság, a békés vidéki országutakon már nem találkozol garabonciás diákokkal, akik esőben, szélben és forró napsütésben is felleghajtójukba burkolódzva bolyongtak a hazai világban. Kihaltak. Pipitéres temetőben, legendák horpadt sírjaiban, fakult kalendáriumok lapjain pihennek.

Eltűntek a tisztas céh nagyfirú iparosai is, a takácsok. És a gyertyaöntők, márcosok, bábosok is oly kevesen vannak már. Olyan gyors a pusztulásuk, hogy szinte lelki illendőség néha-néha emlegetni őket.

Pedig valamikor! Erzsébet királynénak szöttek a somgyi takácsok s a búcsúkon és országos vásárokon a legtekintélyesebb sátorokat állították a bábosmesterek. Elhullottak a szélmolnárok is a félegyházi Duda-dinasztiákkal együtt, akiknek ősei Hollandiából vándoroltak az Alföld szélrónáira.

Haldokolnak a ma már „furcsa” régi mesterségek, de él még a köszörűs... Él még és köszörül, élesít, hegyez, fényez, tompollit s közben dúdol, verset farag, eget kémlel és el-eltűnik a sarki csapadék irányában, mert hát a szájaszegletébe felpatogó szikrát, amelyet a penicilus hány magából, időnként le kell öblíteni...

A Bródy Sándor- és a Szentkirályi-utca sarkán pillantottam meg Éppen az eget kémlelte. Mert az ő mestersége is az időjárástól függ. Esőben, szélben, hóviharban ugyan ki áll meg manapság köszörültetni?

Hangulatilag a kefekötők szektájához tartozik, mert szereti a bort. És ez pillanatra sem megbotráncoltató. A köszörűs elindul az otthonából reggel, mint valami csodakubikos, elindul a kenyeret adó óriástaligával, amelynek hatalmas hajtókereke bizony csikorog, ha rosszul jövedelmez az üzlet. Miből vegyen kocsikenőcsöt? Ó, milyen különös, középkori hangulatot áraszt e tengelyen gördülő műhely, ez a két karral felnőtt gondos-zöldre mázolt láda, amelyben hajtókerek, tengelyszíj, víztartály, különböző felületű köszörűkövek, simítók, élesiszolók, gyapjú- és szarvasbőrdarabkák, belső, titkos kis fiókok, póthajtószíj, melegítő edények foglalnak helyet, több évszázados „szakmai” tapasztalat alapján, mert senki se higye, hogy az utcai köszörűség csak amolyan „semmi” mesterség, kontárok paradicsoma, amelyet máról-holnapra ki lehet tanulni.

Kivettem zsebem rejtékéből somgyi bicskámát s így közeledtem a sarkon munkára váró köszörűshöz. Szívélyesen üdvözöltük egymást.

— Egy penge — mondotta csendesen —, egy forint. Enni tetszik vele? Avagy faragni, papírt hasítani, esetleg tompább használatot?

És összehúzódott pengét kémlelő tekintete. Szemhéjai is összezárultak s a keskeny kés, amelyen át a bicskámát nézte, perselyek hasadékhöz volt hasonlatos. Amolyan „spórolós” szemé volt, amolyan elhasznált bajusza, nap- és szélbarnította bőre, ráncos homloka s vállain hatvan esztendő üldögélt.

Az egyikerekü alól háromlábú vadászszéket húzott elő. Letette a járdaszegélyre és helyet kínált. Mosolygott. Aztán a mutatóujját és a hüvelykujját a víztartóba mártva, kövér csépeket szórt az ezüstszerű köszörűkőre, jobblábát a hajtórúd alsó karjára tette, lendült a küllős nagykerék s a gép, a különös, kezdetlegesen-tökéletes, gép működni

kezdett, bicskám éléből szikrákat varázsolt az ördögös gyorsasággal forgó köszörűköszegély, vastag okuláréja a penge fölé hajolt s a sperselyhasadék szélnyílt, hogy szembogara teljes nagyságában fogadja be a képet, amelyről ceruzarajzot alkotott volt Munkácsy Mihály is... Dolgozott. Dúdolt. Aztán egyszerre abbahagyta. Rámnevetett. És így szólt:

— Szeretem a verzeteket. Magam is rabja vagyok, de a fiam, aki diák, már egészen otthonos a dologban, Magam csinálom a muzsikát is. Tessék csak meghallgatni.

Tétlenségben sosem ülök,
Élesíték, köszörülök...
Az éles kés jó is, szép is,
Ajándék az éles ész is...

Nevetett és dolgozott tovább.

Tehát: leültetett, hogy el ne fáradjak. Szórakoztatott. Beretvaélesre varázsolta a bicskámát. (Ceruzákat hegyeztek vele. A szalonnázó késemet otthon tartom) És ezért mindössze egy forintot kért.

Pesti ember erre ezt mondaná: nyert...

Felhívtam a kesések ipartestületét telefonon. Itt tudtam meg, hogy ezek az utcai köszörűsök a Lakatosok Ipartestületéhez tartoznak... Ez a szívélyes és szolgálatkész hivatal tájékoztató, hogy bizony az utcai köszörűsipar is kihalófélben van... Ma már csak öt vándorköszörűs kerekézi a pesti utcát és néhány vidéken. Valamikor megyéről-megyére jártak, heti- és országosvásárokon szorgoskodtak s örökkön-örökké kémlelték az eget. Így aztán híres időjósok is voltak... Ma már csak ötven vannak s közeledik a nap, hogy elhalkuljanak, eltűnjenek és eloszoljanak, akár óbudai verkliszó a lebontásra váró, félholtan is álmodozó, megöregedett síkátorokon.